

Długość edukacji przedszkolnej a funkcjonowanie społeczne uczniów klas ósmych

Monika Kosińska

Praca magisterska napisana pod kierunkiem dr hab. Romana Dolaty prof. ucz.

Wprowadzenie

Problem funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży kieruje uwagę na edukację przedszkolną ucznia. Według literatury wiek przedszkolny jest kluczowym okresem w rozwoju społecznym człowieka, a edukacja we wczesnym dzieciństwie jest ważna dla funkcjonowania społecznego uczniów w ich późniejszym życiu (Grzywniak i in., 2019). Wyniki uzyskiwane w badaniach umożliwiają coraz lepsze zrozumienie mechanizmów wiązania funkcjonowania społecznego z różnymi innymi sferami. Choć powszechne jest przekonanie, że rozwijanie umiejętności społecznych w wieku przedszkolnym zmniejsza ryzyko pojawiania się zaburzeń (Smogorzewska, Szumski, 2015) i pozytywnie wpływa na funkcjonowanie społeczne, to niewiele jest badań testujących efekty edukacji placówek przedszkolnych głównego nurtu.

Problem badawczy

Celem przeprowadzonych badań była odpowiedź na pytanie:

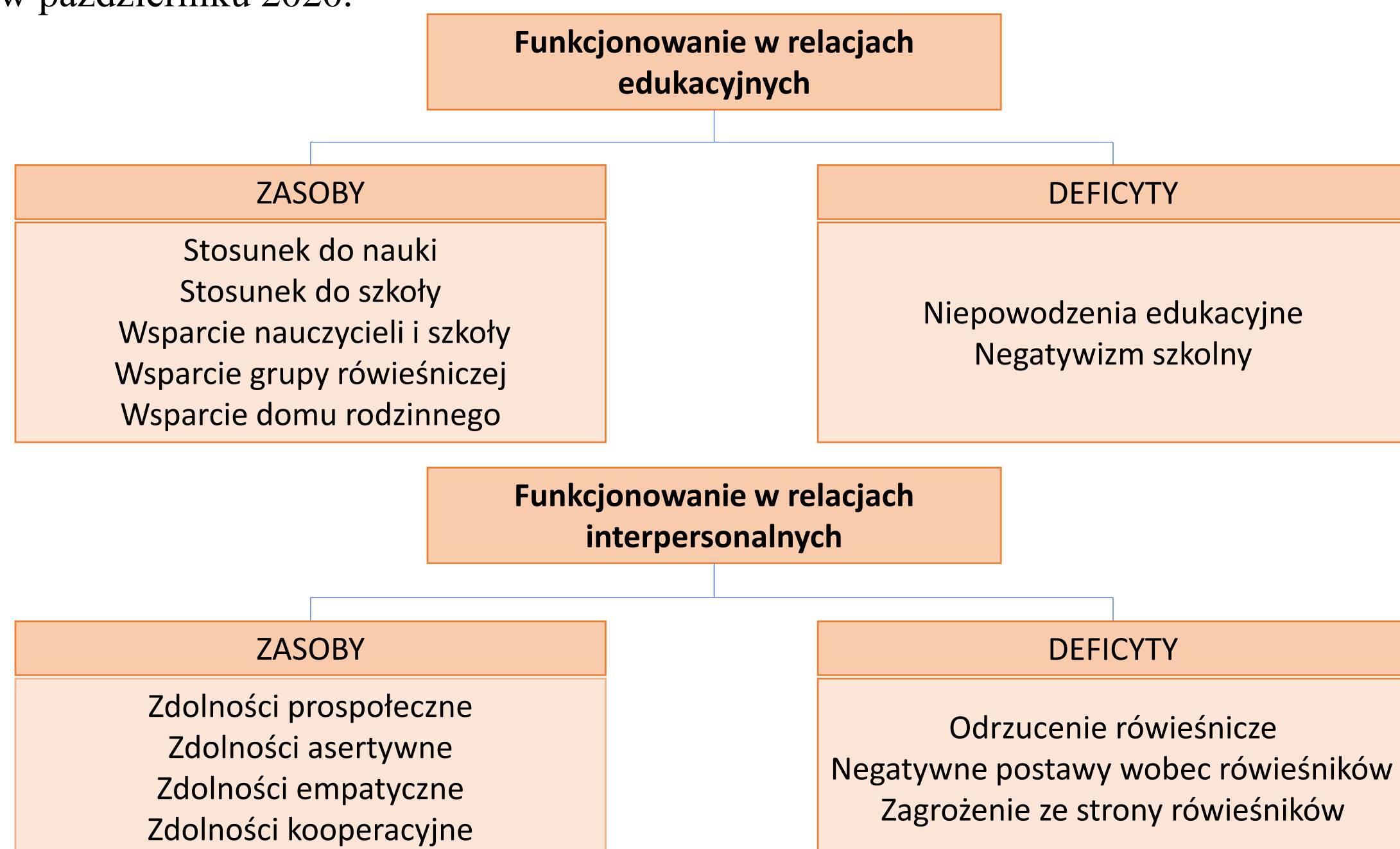
- Czy istnieje związek między długością edukacji przedszkolnej a funkcjonowaniem społecznym uczniów w klasie VIII?

Analizy mają głównie charakter eksploracyjny, postawiono jednak na podstawie dotychczasowych badań kilka szczegółowych hipotez:

- Ryzyko wystąpienia niepowodzeń edukacyjnych jest niższe u uczniów dłużej uczęszczających do przedszkola.
- Spostrzegane wsparcie nauczycieli i szkoły jest większe u uczniów dłużej uczęszczających do przedszkola.
- Dłuższe uczęszczanie dzieci do przedszkola zmniejsza negatywnizm szkolny.
- Dłuższe uczęszczanie dzieci do przedszkola zwiększa zdolności kooperacyjne dzieci.

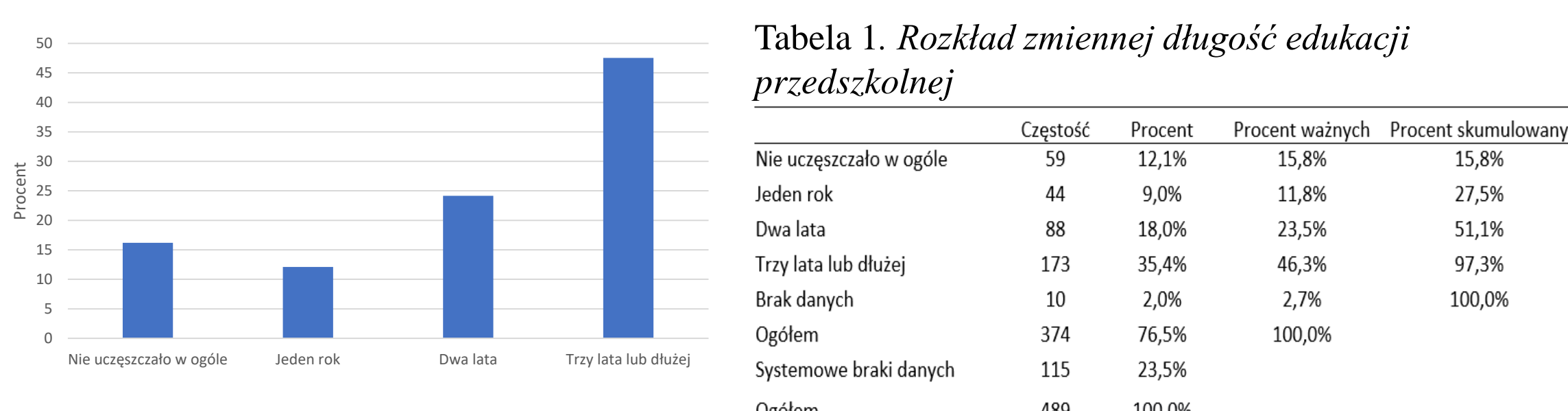
Metodologia badań

Analizy wykonano wykorzystując dane pochodzące z projektu *Ostrołęckie obserwatorium oświatowe*, w ramach którego w czerwcu 2021 przeprowadzono badanie przy użyciu kwestionariusza z *Systemu Diagnoz Psychoedukacyjnych Diagmatic* (Wysocka i in., 2021). Dzięki poufności uzyskanych danych, można było je połączyć z danymi z ankiety uzupełnianej przez rodziców badanych uczniów w październiku 2020.

Rysunek 1. Obszary funkcjonowania społecznego zdiagnozowane w ramach badania.

Populacją stanowiło 489 ósmoklasistów uczęszczających do siedmiu publicznych szkół podstawowych zlokalizowanych w Ostrołęce.

Rysunek 2. Rozkład częstości zmiennej – długości edukacji przedszkolnej.

W celu odpowiedzi na pytanie badawcze i weryfikację hipotez badawczych w analizach wykorzystano ogólny model liniowy ANOVA. By zmniejszyć prawdopodobieństwo wystąpienia korelacji pozornych, analizy były powtarzane z wykorzystaniem zmiennych kontrolnych za pomocą analizy wariancji ANOVA z kowariantami (wykształcenie ojca, wykształcenie matki, liczba książek, możliwości finansowe).

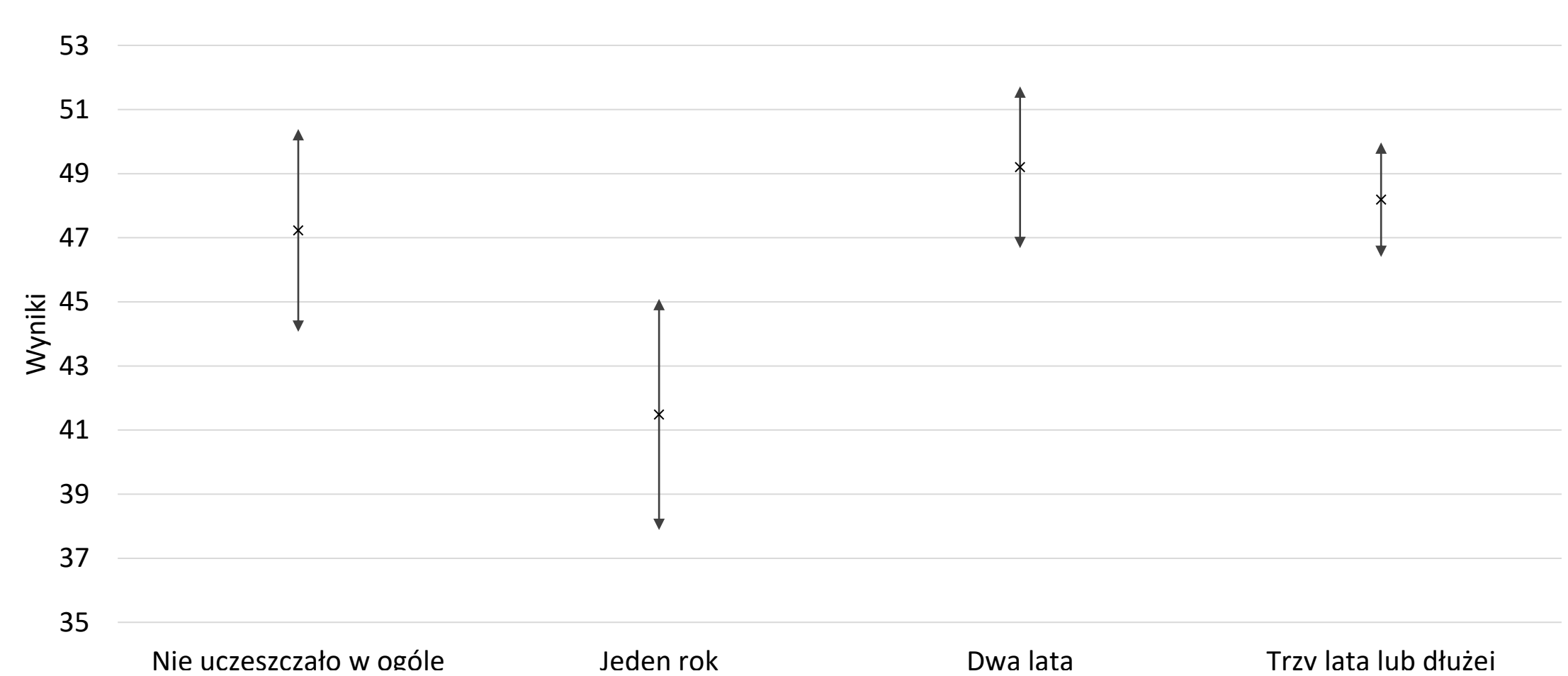
Wyniki

Wyniki analiz funkcjonowania społecznego w zależności od długości edukacji przedszkolnej dla większości z analizowanych zmiennych w poszczególnych obszarach nie wykazała istotnej statystycznie zależności.

Znacząca statystycznie okazała się zależność niepowodzeń edukacyjnych w zależności od długości edukacji.

Tabela 2. Długość edukacji przedszkolnej a niepowodzenia edukacyjne. Model ze zmienną kontrolną

Źródło	df	F	istotność	Cząstkowe η^2
Długość edukacji przedszkolnej – kategorie	3	4,3	0,005	0,039
kowarianty:				
Wykształcenie matki	1	15,5	0,001	0,046
Ogółem	324			
Ogółem skorygowane	323			

Rysunek 3. Długość edukacji przedszkolnej a niepowodzenia edukacyjne. Średnie warunkowe z 95% przedziałami ufności.

Wnioski

Edukacja przedszkolna może zmniejszać ryzyko wystąpienia niepowodzeń edukacyjnych, jednak trudno to jednoznacznie zinterpretować, ze względu na wpływ rodziny na poprzedzającą ścieżkę edukacyjną (Sammons i in., 2015).

Hipoteza, w której założono, że spostrzegane wsparcie nauczycieli i szkoły jest większe u uczniów dłużej uczęszczających do przedszkola nie potwierdziła się. Różnice w wieku badanych adolescentów (por. Grzywniak i in., 2019) mogą być przyczyną rozbieżności wyników.

Nie potwierdziła się hipoteza, że dłuższe uczęszczanie do przedszkola zmniejsza negatywnizm szkolny. W badaniach, w których wykazano pozytywny wpływ, uczniowie uczestniczyli w specjalnie zaprojektowanych programach przedszkolnych, których jakość może bardzo różnić się od oferty powszechnej edukacji przedszkolnej (Pianta, i in., 2009).

Zależność między długością edukacji przedszkolnej a zdolnościami kooperacyjnymi nie potwierdza się. Rozbieżności wyników mogą być spowodowane czynnikami kulturowymi, jak również się wynikać z różnicy w wieku badanych. Efekty w pierwszych latach szkoły podstawowej szybko się zacierają i poziom kompetencji społecznych wśród dzieci wyrównuje się (Maleki i in., 2019; Pingault i in., 2015).

Literatura

- Grzywniak, C. Suła, B. Vaškevič-Buš, J. (2019). *Kompetencje społeczne uczniów w młodszym wieku szkolnym*. Kraków: Uniwersytet Pedagogiczny.
- Maleki, M., Mardani, A., Chehrzad, M., Dianatinasab, M., Vaismoradi, M. (2019). Social Skills in Children at Home and in Preschool. *Behavioral Sciences*. 9. 74. 10.3390/bs9070074.
- Pianta, R. C., Barnett, W. S., Burchinal, M., Thornburg, K. R. (2009). The Effects of Preschool Education: What We Know, How Public Policy Is or Is Not Aligned With the Evidence Base, and What We Need to Know. *Psychological Science in the Public Interest*, 10(2), 49–88.
- Pingault, J. B., Tremblay, R. E., Vitaro, F., Japel, C., Boivin, M., Côté, S. M. (2015). Early nonparental care and social behavior in elementary school: Support for a social group adaptation hypothesis. *Child Development*, 86(5), 1469–1488.
- Sammons, P., Toth, K., Sylva, K., Melhuish, E., Siraj, I., Taggart, B. (2015). The long-term role of the home learning environment in shaping students' academic attainment in secondary school. *Journal of children's services*.
- Smogorzewska, J., Szumski, G. (2015). *Rozwijanie kompetencji społecznych dzieci przedszkolnych. Teoria-Metodyka-Efekty*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Wysocka, E., Ostafińska-Molik, B., Grygiel, P., Żóttak, P., Łosiak-Pilch, J. (2021). *Bateria Kwestionariuszy Funkcjonowania Społecznego (B-KFS) Podręcznik Do Cyfrowych Narzędzi Diagnostycznych*. Kraków: Diagmatic sp. z o.o..